

❧ *Doine (1842 – 1852)* ❧

DOINA¹

Doina, doiniță!
De-aș avea o puiculiță
Cu flori galbine-n cosiță,
Cu flori roșii pe guriță!

De-aș avea o mândrulică
Cu ochișori de porumbică
Și cu suflet de voinică!

De-aș avea o bălăioară
Naltă, veselă, ușoară,
Ca un pui de căprioară!

Face-m-aș privighitoare
De-aș cânta noaptea-n răcoare
Doina cea dismierdătoare!

*

Doina, doiniță!
De-aș avea o pușculiță
Și trei glonți în punguliță
Ș-o sorioară de bărdiță!

De-aș avea, pe gândul meu,
Un cal aprig ca un leu,
Negru ca păcatul greu!

¹ Doina este cea mai vie expresie a sufletului românesc. Ea cuprinde simțirile sale de durere, de iubire și de dor. Melodia doinei, pentru cine o înțelege, este chiar plângerea duioasă a patriei noastre după gloria sa trecută! (*n. V.A.*).

De-aş avea vro şapte fraţi,
Toţi ca mine de barbaţi
Şi pe zmei încălecaţi!

Face-m-aş un vultur mare,
De-aş cânta ziua, la soare,
Doina cea de răzbunare!

*

Doina, doiniţă!
Şi i-aş zice: „Mândruliţă,
Mă jur p-astă cruciliţă
Să te țin ca un bădiţă!”

Şi i-aş zice: „Voinicele,
Să te-ntorci cu rândunele
Peste dealuri şi vâlcele!”

Şi le-aş zice: „Şapte fraţi,
Faceţi cruce şi juraţi
Vii în veci să nu vă daţi!”

Hai, copii, cu voinicie,
Să scăpăm biata moşie
De păgâni şi de robie!

(1842)

ALTARUL MONASTIREI PUTNA¹

Domnul Ștefan, viteaz mare, ce-a dat groaza prin păgâni,
Locaș sfânt creștinătății astăzi vrea să facă dar,
Și pe malurile Putnei, cu vitejii săi români,
Însuși merge să aleagă locul sfântului altar.

Mare obștie-l urmează și pe culme se lățește,
Precum aburii pe baltă când lumina asfințește.

Căpitani, ostași cu zale și cu platoșe de fer
Pe-ai lor cai sirepi stau mândri ca la semnul de război.
Al Moldovei steag de fală fâlăie falnic în cer;
Buciumul vuieste-n munte, sună valea de cimpoi.

Iată că lângă-o movilă domnul Ștefan s-a oprit!
Totul tace!.... ochii țință, stă poporul neclintit.

Trei ostași cu arce-n mână pe movilă-acum se urcă;
Doi, ca zimbrul, ageri, mândri, nalți ca bradul de la munte,
Pe-ai lor umeri poartă glugă, la brâu paloș, și pe frunte
Cu-a lor lungi și negre plete se coboară-o neagră țurcă.

Ei ades cu-a lor săgeată răpezită sus, în nor,
Pintre-a fulgerelor focuri au oprit vulturu-n zbor.

Multe fiare din cei codri, mulți dușmani tineri, semeți,
Drept în inimi, drept în frunte au simțit a lor săgeți,
Căci ei sunt arcașii vrednici ai lui Ștefan domn cel mare,
Ce-și gătește-acum săgeata s-o izbească-n depărtare.

„Copii, trageți... eu vreu astăzi să mă-ntrec în arc cu voi.”
Astfel zice domnul Ștefan!... iar voinicii amândoi

¹ Subiectul acestei balade l-am cules în Bucovina, și chiar la mănăstirea Putnei, unde se află mormântul eroului care a zidit-o (*n. V.A.*).

Se plec, arcele-și încoardă, trag... săgețile lor zboară,
Spintecă rapide vântul ce dă foc și vâjâiește,
Se tot duc, se duc ca gândul, și de-abia ochiul zărește
Pe câmp departe, departe locul unde se coboară.

„Ura!”-n ceruri se ridică! Urlă dealul, clocotește!
„Să trăiți, copii!” le zice Ștefan, ce-acum se gătește.

Zbârâie coarda din arcu-i, fulgeră săgeata-n vânt,
Piere, trece mai departe, ș-într-un paltin vechi s-a frânt.
„Acolo fi-va altarul!” zice falnicul monarc,
Ce se-nchină și se pleacă pe războinicul său arc.

„Să trăiască domnul Ștefan!” mii de glasuri îl urmează,
Și poporul jos, pe vale, umilit îngenunchează!

(1843)

ANDRII-POPA¹

Cine trece-n Valea-Seacă
Cu hamgerul fără teacă
Și cu peptul dezvălit?
Andrii-Popa cel vestit!

Șapte ani cu voinicie
Și-au bătut joc de domnie
Și tot pradă nencetat,
Andrii-Popa, hoț barbat!

Zi și noapte, de călare,
Trage bir din drumul mare,
Și din țară peste tot!
Fug neferii cât ce pot,

Căci el are-o pușcă plină
Cu trei glonți la rădăcină,
Ș-are-un murg de patru ani,
Care mușcă din dușmani,

Ș-are frați de cruce șapte,
Care-au supt sânge cu lapte,
Și nu-i pasă de nimic,
Andrii-Popa cel voinic!

Căpitane, frățioare,
Ce se vede despre soare?

¹ Acest hoț a cutrierat țara șapte ani întregi, fără a-l putea prinde vreo potiră. La anul 1818, Mihai Cozoni, unchiul autorului, a fost însărcinat prin poroncă domnească ca să puie mâna pe acel hoț vestit. Deci, întâlnindu-l la Valea-Seacă, l-au ucis din fuga calului, după o cruntă luptă de câteva ore. La 1821, când a izbucnit revoluția grecească, Mihai Cozoni, a-l cărui suflet măreț se aprindea lesne la glasul libertății și a vitejiei, s-a înrolat în armia lui Ipsilanti cu rang de sutaș (*ekatondas*), și la crunta bătălie a grecilor cu turcii în Valahia, la Drăgășani, a rămas pe câmpul războiului, după ce făcuse mari și minunate vitejii (*n. V.A.*).

Să zăresc vro patru cai!...
N-auziși tu de-un Mihai?

Căpitane, te gătește,
Mihai mândrul te gonește.
Iată-l, vine ca un zmeu!
Fă trei cruci la Dumnezeu.

Cum îi vede-n depărtare,
Popa strigă-n gura mare:
„Hai la goană de neferi!
Hai la horă de muieri!”¹

Au zis! țipă, se aruncă,
Trece șes, pâraie, luncă
Cu fugarul sprintinel
Și cu hoții după el.

Mihai mândrul vine iară,
Falnic ca un stâlp de pară,
Pe-un cal alb ce n-are loc
Și din ochi aruncă foc.

Fug cum fuge-o rândunică,
Fug ca fulgerul când pică,
Și se duc voinicii, duc,
Cu urgie de haiduc!

Pept în pept!... câmpul răsună,
Toți de tot dau împreună.
Toți la luptă-s încleștați,
Toți în sânge încruntați.

„Ura, frați!” caii nechează,
Sus văzduhul scânteiază.
„Ura!” moartea s-au ivit!
Vulturul-n zbor s-au oprit!

¹ Istoric – Acesta era răcnitul lui Andrii-Popa când se izbea asupra puterilor ce întâlnea (n. V.A.).

Zi de vară pân-în seară
Dau voinicii să se peară,
Și cu ferul ascuțit,
Și cu pumnul amorțit.

Sângele-n răni gâlgăiește,
Glasu-n gură se sfârșește.
Zece-s morți! doi încă vii,
Mihai mândrul și Andrii.

Andrii fuge făr' de-o mână,
Prinde murgul la fântână,
Dă peptiș, sare pe șa
Și din gură zice-așa:

„Zbori, copile sprintinele,
Să mă scapi de chinuri grele,
Că mă jur, de mă-i scapa,
Ca pe-un frate te-oi cata.”

Murgul sprinten se răpede.
În zadar! Mihai mi-l vede!
„Stăi, hoț-popă, dragul meu,
Să-ți arăt cine sunt eu!”

Și cum zice, mi-l chitește,
Drept în frunte mi-l lovește!
„Ura!” Vulturul din nori
Răcni falnic de trei ori.

(1843)